

Pravda, která jest jediná a všeobecná jako bytí, pravda, která náleží stejné vědě jako víře, pravda, matka rozumu a spravedlnosti, pravda, žijící v silách přírodních, ony tajuplné atomy, obnovující nebesa a zemi, když chaos zavládne na čas ve stvoření a v jeho divech a když duch boží samotný vznáší se nad vodami. Pravda tato jest povznesena nad všechny náhledy a nad všechny strany. Ona jest jako slunce a slepcem jest ten, kdo ji nevidí.

Pravda, toť život a život projevuje se pohybem. Pohybem, a to úmyslným a skutečným; krátce činností se vyvíjí též život, nabývá nové forem. A tento sebevývoj života a plození nových forem nazýváme tvořením. Onu rozumnou sílu, působící pohyb vesmíru, nazýváme slovem ve smyslu transcendentním a absolutním. Pravé slovo je zárodkem skutku. Výron rozumu a vůle nemůže zůstat neplodným, nemá-li býti zneužita aneb zneuctěna jeho původní hodnota.

Slovo je nejpositivnějším principem na světě, poněvadž se stále projevují skutky a jest v podstatě filosofií činnosti a události.

Světlo pravdy jest též světlem života.

Moc jeví se svými výsledky...

Zodpovědnost, znamená teprve tehdy něco, když nemáme úspěchu. Kdo nemá úspěchu, nemá nikdy pravdy, ať je to v literatuře, morálce a nebo v politice.

Jakékoliv zlo jest nezdařenou krásou, nezdařeným dobrem.

Prvá příčina a konečný účel všeobecného pohybu, ať v ideách, ať ve formách, shrnují se posléze v několika značkách algebraických ve tvaru rovnice.

Působení absolutního rozumu na naše schopnosti poznávací budí v nás schopnost vyšší, schopnost tvořiti principy a odvozovati důsledky, kterážto schopnost jest velkým předmětem filosofie.

Působení absolutního rozumu na naše schopnosti citící budí v nás vyšší schopnosti citu mravního a citu náboženského, kterýž je zase velkým předmětem náboženství.

Věda a náboženství jsou dva směry zdánlivě protivné, jimž jest takřka nemožno učiniti kroku, aniž by jeden navrhoval druhého zpět. Obrátte je a řiďte do středobodu, jímž je Absolutno, setkají se a, podpíraje se vzájemně, způsobí stabilitu, rovnající se mohutnosti jejich opačných úsilí, spolu znásobených. Náboženství jest rozumné. Toť třeba říci filosofii, a na základě vzájemnosti a souvislosti tvůrčích zákonů dogmatu a vědy lze to přesně dokázati.

Rozum je svatý. Toť třeba říci církvi a dokážeme jí to tím, že ku skvělým úspěchům jejího učení o lásce k bližnímu připojíme všechny vymoženosti a všechny slavné skutky pokroku.

Ze shody dvou protivných sil, dostředivé a odstředivé, vyplývá rovnováha země. A tak jest též zřejmou shoda rozumu s vědou, vědy s náboženstvím, svobody s autoritou.

Bůh stvořil lidstvo, ale v lidstvu každý jednotlivec jest povolán stvořiti sebe sama jako bytost mravnou a tudíž nesmrtelnou.

Každá moc, která nevydá počet ze sebe samé, a která utlačuje svobodu, aniž by jí poskytovala záruky, jest toliko mocí slepou a pomíjející.

Pravdivá a trvalá autorita spočívá na svobodě, dávajíc jí řád a uzdu.

Každá víra, která neozařuje a nepovznáší rozum, každé dogma, které popírá inteligenci a nezávislost svobodné vůle, tvoří pověru.

Pravé náboženství se projevuje inteligenci a ospravedlňuje se rozumem, zcela jej podrobujíc nezbytné poslušnosti.

Nelze provozovati hmotné tyranie nad lidmi, jichž duše jsou svobodné. Leč také zevnější svoboda lidí a davů, duševně ujařmených předsudky a nepravostmi, jest ten rozmnožením a zmnohonásobením tyranie. Panuje-li většina nerozumných, pak menšina moudrých otročí.

Idea svobody a idea autority jsou nerozlučně spojeny, opíraje se jediné sebe.

Věřiti znamená přistoupení na to, co ještě nevíme, o čem nás však rozum již předem ujišťuje, že to někdy zvíme, nebo alespoň uznáme. Jsou zpozdilými ti filosofové, kteří říkají, že neuvěří v to, čeho neznají. Ubožáci! Potřebovali byste věřiti na zdařbůh a bez rozumu? Nikoliv. Slepá a odvážlivá víra jest pověrou a bláznovstvím. Jest třeba věřiti příčinám, jichž existenci připustiti nás nutí rozum na základě jich účinků, poznaných a oceněných vědou.

Věda jest absolutní a úplné držení pravdy.

Muž jest zasvětitel, jenž láme, oře, seje.

Žena jest tvůrkyně, jež spojuje, zalévá a sklízí.

Muž vede válku, žena vyjednává mír.

Muž ničí, aby tvořil, žena buduje, aby zachovala.

Muž jest vzpourou, žena smířením.

Muž jest otcem Kainaovým, žena matkou Abela.

Moudrost jest smíření a sjednocení dvou principů; Abelova mírnost, řídící ráznost Kaina, muž poslouchající sladkého hlasu ženina, prostopášnost, přemožená legitimním sňatkem, revolucionářská energie, mírněná a krocená slastmi pořádku a míru, pýcha, podrobená lásce, věda, uznávající vnuknutí víry. Tehdy se stává lidská věda moudrou, ježto jest skromnou a podrobuje se neomylnosti všeobecného rozumu, poučeného láskou a milosrdenstvím. Aby mohla býti projevena pravda, musí býti připuštěna možnost pochybnosti. Stín jest pozadím, dávajícím vyniknouti světlu, a možnost omylu jest nutnou, aby byla na tomto světě osvědčena pravda. Vesmír jest udržován v rovnováze dvěma silami: přitažlivou a odpudivou. Jejich vědecká skutečnost jest dokázána zjevy polaritý a všeobecným zákonem sympathie a antipathie. Ducha forma přitahují se a odpuzují navzájem jako idea a znamení, jako pravda a smyšlenka. Též v říši morálky jsou dvě síly, jedna pokoušející, druhá odolávající nebo podléhající.